

Анализа задужености Републике Србије у периоду од 2000. године до сада показује да су се у области задуживања у иностранству испољиле негативне тенденције које се огледају пре свега у енормном повећању апсолутног износа спољног дуга и у повећању степена задужености земље. То значи да би у наредном периоду земља могла да западне у озбиљну дужничку кризу, која би у садејству са ефектима светске финансијске кризе могла имати изузетно негативне ефекте на привреду Србије.

Степен задужености Србије

Степен задужености једне земље мери се на основу разних показатеља: тако што се упореде укупан дуг, ануитети и камате, с једне стране, и годишњи друштвени производ, монетарне резерве, укупан извоз и текући девизни прилив, с друге стране. Најчешће се задуженост мери када се ставе у однос ануитети спољног дуга према текућем девизном приливу. Показатељ задужености земље може бити и однос структуре иностраних средстава и друштвеног производа, учешће страних средстава у укупним инвестицијама, кумулирани скок страних инвестиција у друштвеном производу. Мерено већином показатеља, Србија је презадужена земља.

Према класификацији међународних финансијских организација земље се према задужености деле на веома задужене, умерено задужене и мало задужене земље. Према критеријумима Светске банке земља је високо задужена уколико однос дуга према бруто домаћем производу, у посматраној години, прелази 80%, средње задужена ако се овај показатељ креће у распону од 48 до 80%, а мање задужена ако је однос дуга/БДП испод 48%.

По другом често коришћеном критеријуму Светске банке, земља је високо задужена ако је њен дуг на крају године бар 2,2 пута већи од извоза робе и услуга у тој години. Често се овај показатељ множи са 100 и тако изражава у процентима, тако да је земља високо задужена ако овај проценат прелази 220%.

Задуженост Србије

Пише: Ружица Мрдаковић-Цветковић
четвртак, 18 децембар 2008 15:31

Према критеријуму квантитативног односа спољног дуга и бруто домаћег производа Србија спада у средње задужене земље, јер се проценат задужености креће између 60 и 70% (у 2003. и 2004. години око 70%, 2005. 43% и у 2006. око 60%, што представља значајно побољшање у поређењу са степеном задужености од 170% из 2000. године). Смањење степена задужености земље по овом критеријуму, када је Србија у питању није резултат мањег задуживања земље у иностранству, него је последица раста бруто домаћег производа. Али када се посматра показатељ однос дуга према извозу, Србија се сврстава у веома задужене земље.

Степен задужености Србије мерено квантитативним односом дуга и извоза изгледао је овако: дуг је крајем 2003. године, на пример, био 3,11 пута већи од извоза робе и услуга у тој години, у 2004. дуг је око 2,78 пута већи од годишњег извоза робе и услуга, у 2005. години 2,34 и у 2006. години 2,28 пута, што је изнад границе за високо задужене земље према овом критеријуму Светске банке.

Србија се сврстава у веома задужене земље заједно са Бугарском, Бразилом, Хрватском, Турском, Казахстаном ... Од средње задужених земаља издвајамо Мађарску, Пољску, Русију, Словачку, Боливију, Туркменију, а међу мало задужене земље спадају Босна и Херцеговина, Кина, Чешка, Македонија, Румунија, Украјина... (Извор: Global Development Finance, 2005, стр. 169.) Дугови наше старе држава Југославија, која је током осамдесетих година сматрана презадуженом земљом, нису прелазили износ од 22 милијарде долара. Дугови шест државица које су настале на просторима бивше СФРЈ сада су вишестрико већи, у чему предњаче Хрватска и Србија, па само дуг Србије у 2007. години прелази износ дуга СФРЈ.

Подаци приказани у следећој табели најбоље илиструју колико је мерено разноврсним показатељима повећан степен задужености наше земље у иностранству у периоду од 2000. до 2007. године.

Индикатори спољне задужености	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Индикатори солидарности (у %)							
Спољне државне робе и услуга	450,0	370,3	311,5	253,6	224,1	223,7	222,4
Спољне др/БДП	84,2	70,9	66,7	57,5	58,1	64,5	64,5
Опште државне робе и услуга	3,7	7,1	9,1	16,8	17,9	23,1	33,7
Индикатори ликвидности (у %)							
Дување резерватног дуга	114,1	223,5	336,3	424,9	385,9	717,3	729,7
Краткорочни дуг/глобални дуг	8,2	8,1	7,8	7,1	8,8	8,5	7,4

Извор: Народна банка Србије

Повећање спољног дуга Србије у периоду од 2000. до 2008. године

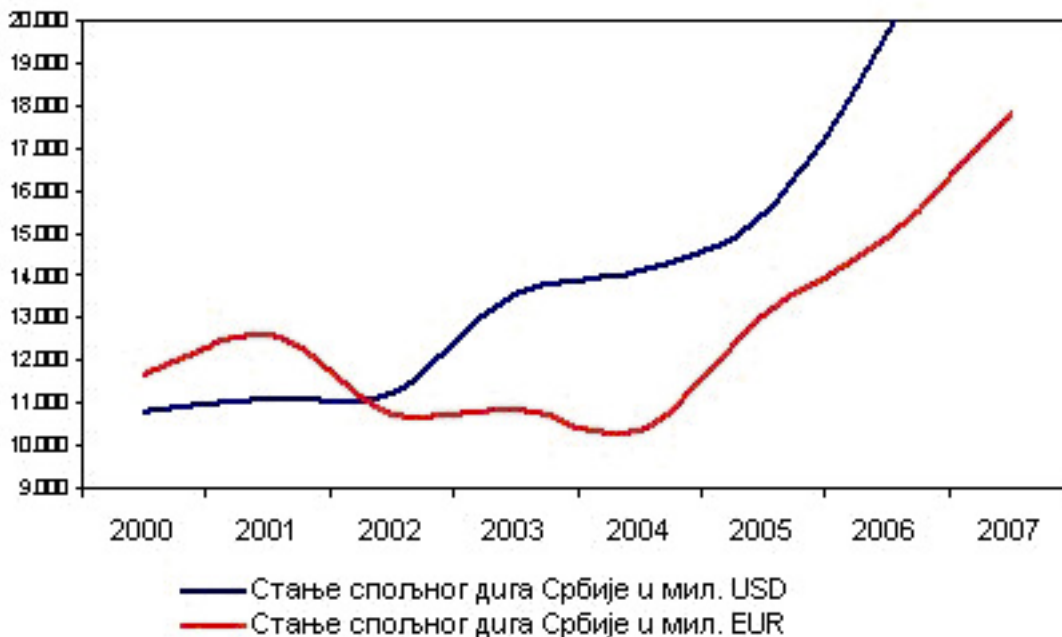
Задуженост Србије

Пише: Ружица Мрдаковић-Цветковић
четвртак, 18 децембар 2008 15:31

Обим и динамика прилива иностраних средстава у Србију од 2000. године може се сагледати кроз кумулирани суфицит финансијских трансакција и повећање нето спољног дуга. Спољни дуг Србије у 2006. години изражен у доларима већи је за 81% него у 2000. години, а изражен у еврима за 28%. Инострани дуг у 2007. повећан је за 142% у поређењу са 2000. годином, а изражено у еврима за 53%. Прилив акумулације из иностраних извора апсорбује се преко дефицита платног биланса. Висок кумулирани суфицит финансијских трансакција у Србији у периоду 2000-2007. последица је повећаног коришћења средњорочних и дугорочних иностраних кредита и прилива нето страних директних инвестиција. Увоз капитала омогућава да Србија привремено финансира дефицит текућег биланса, захваљујући чему није принуђена да повећа извоз по сваку цену, али ускоро ће доћи време да се мора обезбедити девизни прилив за отплату дуга.

Инострани дуг Србије повећан је са 10.830 милион долара (што је еквивалентно износу од 11.658 милиона евра) у 2000. години на 26.236 милиона долара у 2007. години (или изражено у еврима 17.789 милиона евра). Укупан спољни дуг Србије на дан 31. августа 2008. године износи 28.928 милиона долара, или 19.600 милиона евра.

**Кретање спољног дуга Србије
у периоду од 2000. до 2007. године**

Задуженост Србије

Пише: Ружица Мрдаковић-Цветковић
четвртак, 18 децембар 2008 15:31

График показује кретање спољног дуга Републике Србије у посматраном периоду од 2000. године до 2007. године, на бази података Народне банке Србије (www.nbs.rs).

Структура спољног дуга Србије, такође показује изузетно негативне тенденције. У периоду од 2000. године до 2008. дуг јавног сектора креће се око цифре од 9 милијарди долара. Дуг приватног сектора, међутим, био је у 2000. години готово занемарљив, да би у 2007. достигао 17.195 милиона долара. Прича да дуг приватног сектора не представља велики проблем за нашу привреду не пије воду, јер када време за отплату дође увек се може поставити проблем сервисирања дуга од стране државе и терет отплате може пасти, у крајњој линији на све грађане, као што је то био случај у време велике дужничке кризе 1983. године (суверенизација дуга у време када је Савезна влада морала, под притиском иностраних повериоца, прихватити отплату целокупног спољног дуга и јавног и приватног). Дуг приватног сектора, напротив представља већи проблем због тога што је његова структура неповољна (у сегменту финансијског сектора на дуг банкарског сектора отпада мањи део, а највећи део се односи на лизинг – значи задужујемо се ради куповине на лизинг робе, опреме и др, што значи да се приватни сектор не задужује у иностранству ради улагања у производњу и поспешивања привредне активности).

